

mgr Katarzyna Barwicka

Streszczenie rozprawy doktorskiej

pt. „Idea kultury ekoturystycznej a świadomość ekologiczna uczestników turystyki”

Problemem badawczym podejmowanym w niniejszej rozprawie doktorskiej jest odpowiedź na pytanie: czy i w jakim stopniu świadomość ekologiczna podmiotów uczestniczących w ekoturystyce – w charakterze przedsiębiorców oraz turystów - odpowiada założonym wzorcom kultury ekoturystycznej?

Rozwiązanie tego problemu opiera się na następujących założeniach:

- 1) możliwe i konieczne jest rozpoznanie teoretyczne określonych wzorców kultury ekoturystycznej oraz empiryczne rozpoznanie rzeczywistych wzorów kulturowych uczestników turystyki, traktując świadomość ekologiczną jako kluczowe kryterium tej kultury;
- 2) możliwe i konieczne jest zidentyfikowanie kryteriów oceny świadomości ekologicznej uczestników ekoturystyki oraz jej rozpoznanie przez przeprowadzenie badań empirycznych.

Celem nadrzędnym dysertacji jest poszerzenie wiedzy o ekoturystyce postrzeganej w aspekcie kulturowym, właściwym dla środowisk przedsiębiorców i turystów, w szczególności przez rozpoznanie wzorów kultury ekoturystycznej oraz wskazanie ich powiązań ze świadomością ekologiczną uczestników ekoturystyki.

Centralnym punktem naukowych analiz w niniejszej rozprawie jest kultura ekoturystyczna – rozpatrywana w kontekście wzorów kulturowych wśród polskich przedsiębiorców turystycznych oraz turystów. Problemem nadrzędnym są tu funkcjonujące wzory kulturowe po stronie oferujących usługi turystyczne, jak i po stronie ich konsumentów, a także wpływ świadomości ekologicznej na tworzenie się owych wzorów.

Realizację przyjętych celów pracy przeprowadzono w toku rozważań podjętych w pięciu rozdziałach. Pierwszy rozdział ma charakter teoretyczny i stanowi wprowadzenie do zagadnienia związanego z ekoturystyką na tle koncepcji rozwoju zrównoważonego i turystyki zrównoważonej. W oparciu o pozycje literatury zagranicznej i krajowej, rozważono ideę rozwoju zrównoważonego, proekologiczne trendy w turystyce XXI wieku, a także specyfikę turystyki zrównoważonej i jej pochodnej – ekoturystyki. W rozdziale tym dokonano szczegółowego przeglądu istniejących definicji i ujęć ekoturystyki, rozpoznano jej kluczowe komponenty oraz cechy stanowiące o jej istocie i specyfice.

Rozdział drugi odwołuje się do aspektu kulturowego poruszanego w niniejszej pracy. Poprzez rozważania nad definicją kultury, a także wzorcami oraz wzorami kulturowymi, podjęto próbę ujęcia kultury ekoturystycznej, jej idei, aspektów i powiązanych z nią obszarów badań. Rozpoznano również atrybuty kultury ekoturystycznej, w tym jej zasadniczy element – świadomość ekologiczną. Jej powiązania z kulturą ekoturystyczną wyjaśniono w ostatnim podpunkcie rozdziału.

Rozdział trzeci zbadał postawy i działania przedsiębiorców zarządzających obiektami noclegowymi o profilu ekoturystycznym, a także sprawdził poziom ich świadomości ekologicznej. Przedstawiono w nim założenia i metodykę badań, w tym procedurę badawczą oraz wykorzystane narzędzia. Najważniejszym z nich był teoretyczny model wzorcowego obiektu noclegowego o profilu ekoturystycznym, umożliwiający przeprowadzenie analizy porównawczej między pożądanym modelem wzorcowym a rzeczywistym wzorem kulturowym. Badania empiryczne przeprowadzono w trzech etapach, rozpoczynając od identyfikacji obiektów noclegowych o profilu ekoturystycznym w Polsce, które następnie poddano selekcji jakościowej w celu odróżnienia autentycznych obiektów ekoturystycznych od obiektów wyłącznie deklaratywnych. Umożliwiło to przeprowadzenie badań terenowych w dziesięciu obiektach, dostarczając materiału do wieloaspektowej oceny działań polskich przedsiębiorców ekoturystycznych. Analiza działalności przedsiębiorców w zakresie aspektu ekologicznego umożliwiła dokonanie oceny ich świadomości ekologicznej. Uzyskany materiał badawczy pozwolił wyłonić wzór kulturowy rozpoznany wśród osób zarządzających badanymi obiektami ekoturystycznymi w Polsce. Wzór ten w stopniu bardzo wysokim odpowiada teoretycznemu modelowi wzorcowego obiektu noclegowego o profilu ekoturystycznym.

Rozdział czwarty prezentuje charakterystykę badanej grupy polskich ekoturystów oraz ich świadomość ekologiczną w świetle badań ankietowych. W części opisującej założenia i metodykę badań empirycznych przedstawiono dwa ważne narzędzia badawcze, tj. teoretyczny model wzorcowego ekoturysty oraz kwestionariusz ankiety dla ekoturystów. Dokonano tu identyfikacji cech oraz typów badanej grupy polskich ekoturystów. W ostatniej części rozdziału rozpoznano wzór kulturowy wśród polskich ekoturystów, który w stopniu umiarkowanym odpowiada modelowi wzorcowego obiektu ekoturystycznego. Dokonano również oceny świadomości ekologicznej badanych ekoturystów, określając jej poziom jako wysoki.

Rozdział piąty stanowi przedstawienie stanu obecnego, jak i możliwości rozwoju idei kultury ekoturystycznej w Polsce. W tym rozdziale przedstawiono dyskusję oraz wnioski wynikające z konfrontacji wzorów kulturowych w odniesieniu do przyjętych modeli wzorcowych – opisujących przedsiębiorców turystycznych oraz turystów. Wyniki badań pozwoliły

przedstawić schemat modelu badania i rozwoju ekoturystyki, będący teoretycznym zwieńczeniem pracy naukowej podjętej w ramach niniejszej rozprawy. Model ten jest próbą usystematyzowania pojęć i zależności występujących w otoczeniu ekoturystyki i stanowić może fundament metodyczny do przyszłych badań w tym zakresie. Po uwypukleniu zależności łączących świadomość ekologiczną z rozwojem idei kultury ekoturystycznej, przedstawiono możliwe kierunki rozwoju ekoturystyki w Polsce. Wskazano również rekomendowane rozwiązania praktyczne odnośnie do rozwoju kultury ekoturystycznej oraz jej popularyzacji w Polsce, a także kierunki dalszych badań w tym obszarze.

Zakończenie zawiera podsumowanie podjętych działań naukowych oraz odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Jednocześnie stanowi ono potwierdzenie osiągnięcia obranych celów badawczych, zarówno w sferze teoretycznej, jak i w sferze praktycznej.

Słowa kluczowe: ekoturystyka, kultura ekoturystyczna, świadomość ekologiczna, usługi ekoturystyczne, ekoturysta

05.11.2018

Katarzyna Banuś